

EDITORIAL

Moalsa ug tapuson ang paantus ug mapasagarong rehimeng US-Duterte

Labaw nga migrabe ang kanhing dili pagkaangay-angay sa katilingbang Pilipino kadungan sa paghait sa mga kontradiksyon tungod sa militarista ug anti-katawhang pag-atubang sa rehimeng Duterte sa pandemyang Covid-19. Samtang ang pipila anaa sa mga mansyon ug palasyong layo sa sakit, padayon nga naghakop og bahandi, nangabuso sa gahum ug nabusog sa singot ug dugo sa mga kabus, minilyong katawhan usab ang naglunang sa kagutom ug grabeng kawad-on.

Hustisya ang singgit sa katawhan alang sa tanang ginapagutman, ginapaantus, ginasumpo ug ginahikawan sa katungod. Sa kapin tulo ka bulan sa mga palyadong lakang ug palisiya, walay katugbang nga pagantus ang nahilaguman sa katawhang Pilipino.

Sulod sa halos tulo ka bulan, gikulon ni Duterte ang tibuok katawhan sa ilang alimuot nga balay sa ngalan sa paglikay sa pagkuyanap sa bayrus. Apan giusik-usikan lamang ni Duterte ug sa iyang mga heneral ang maong sakripisyo. Dili sarang ang gigahing pondo aron

makalahutay ang sistemang panglawas sa pandemya. Walay libreng *mass testing*. Walay libreng pagtambal sa Covid-19. Palyado ug atarasado ang pagkalap sa impormasyon, busa buta ang guberno kung asa mikuyanap ang bayrus.

Ulahi na ganing moabot, kulang pa kaayo ug kasagarang ginakibhangan ang gisaad nga ayuda. "Kaharuhay sa kinabuhi," matud sa usa ka senador samtang nagsalu-salo sila ug nanglapaw sa pagkaon sa ilang han-ukanan, gipaantus ang katawhan nga mabuhi sa lugaw ug sardinas kung naa man. Naglunang sa

kagutom ug kabalaka ang mayorya sa katawhang "isang kahig-isang tuka." Ang mga "kapit-sa-patalim" nga nangita og pangwartahan ug makaon gibansagang "badlungon," gipangdakop ug tibuok kabangis nga gisilutan.

Tungod sa walay tin-aw nga planong panglawas aron patigbawan ang pandemya, gipahunong ni Duterte ang tanan ug tulo ka bulang gipasirado ang dakung bahin sa ekonomiya. Minilyon ang nawad-an og trabaho ug kita. Naguba ang panginabuhian sa gagmayng negosyante. Ug dihang gimando nga luagan ang mga *lockdown* niining Hunyo, gihimo ang tanan aron subling modagan ang negosyo sa dagkung kapitalista, samtang gipasagdan ang masang kabus nga daw gisumbatang "bahala na mo!"

Samtang bangis nga ginapasunod ang katawhan sa mga makatuok

nga restriksyon, luag usab nakagin-hawa ug nakalihok si Duterte ug ang iyang mga dunot nga upisyal. Samtang sulod-gawas si Duterte sa Davao sakay sa pribadong eroplano, gatusan ka libong katawhan ang wala usay masakyan. Nagantus sila sa paghulat sa kilid sa dalan ug mga kalsada, gutom ug walay kaseguruhan kung kanus-a makasakay o makauli. Kinsa ang makalimot kang Michelle Silvertino nga namatay human ang lima ka adlaw nga paghulat og masakyan pauli sa Bicol sa usa ka tulay sa Pasay?

Adlaw-adlaw, nagkapuliking maglumbaay ug maghuot ang mga mamumuo ug empleyado tungod kay kulang kaayo ang masakyang bus o tren. Tungod kay wala giatiman ang pagpangandam sa luwas ug igong pangmasang transportasyon, liboan karon ang obligadong magbaktas o magbisikleta kada adlaw sa peligrong mga haywey.

Kulang na gali kaayo ang suhulan sa mga mamumuo, gitugutan pa ni Duterte ang dagkung kapitalista nga kibhangan kini aron makabawi sila sa ilang tubo. Wala usab sila

giobligang ipailalum sa libreng pagpaeksamen ang mga mamumuo aron sutaon ang posibleng adunay Covid-19.

Walay pagtagad si Duterte taliwala sa minilyong nawad-an og trabaho. Walay gihimo aron abagan ang pagtiurok sa ilang panginabuhian.

Samtang gitugutang mopasada ang mga "modernong" dyip nga ginapanag-iyahan sa dagkung korporasyon, padayon nga gibawalan ang gatusan ka libong dyip sa gagmayng drayber ug opereytor. Bungol si Duterte sa singgit sa ordinaryong mga drayber alang sa subsidyo aron siguruhong luwas nga makabyahe ang mga dyip, bisan og ang tinuod mas luwas pa ang mga dyip ug traysikel kaysa mga siradong sakyanan. Daw ginatindakan sila ni Duterte. Nagpakiluoy ug nanglimus karon sa kadalanan ang mga "hari sa kalsada".

Samtang nagkapuliki si Duterte nga mag-import na usab og toneladong bugas sa mga nasud nga nagasubsidyo sa produksyong agrikultural, kulang usab kaayo ang pondong gitagana aron tabangan

ang produksyon sa masang mga mag-uumang Pilipino ug paliton ang ilang produkto.

Minilyon karon ang ginaperwisyo ug ginapaantus sa kung unsa-unsang ginapangayo sa pulis sa mga nagakuha og permit aron makabyahe o makauli sa ilang mga prubinsya o rehiyon.

Tungod sa pagbalibad nga maggahin og igong pondo aron himuong luwas nga albihan ang mga eskwelahan (dugang nga mga eskwelahan, klasrum, mga magtutudlo, ug uban pang imprastrukturang pang-edukasyon), gimando ni Duterte nga walay ipahigayon nga klase sa mga moabot nga bulan. Hinunua, iagi na lang kuno sa *internet* ang pagtudlo, bisan og wala kini gigahinan og pondo ug gipaabaga sa mga magtutudlo ug estudyante ang gasto alang sa mga kompyuter, *internet* ug uban pang kahimanan.

Minilyong kabatan-onan ang nabalaka sa planong pagtaas sa matrikula sa daghang tulungaan, samtang kulang kaayo ang subsidyo sa estado sa edukasyon. Biktima usab sila sa arbitraryong restriksyon batok sa mga 16-21 anyos nga mogawas aron mangita og trabaho o panginabuhian ug mosalmot sa lain-lain katilingbanong aktibidad.

Imbes nga kibhangan ang hila-bihan ka dakung gasto sa mga dili produktibong proyektong pang-imprastruktura nga gipondohan sa langyawng pautang, ang binilyong pisong sikretong badyet pang-intelidyens, ang gatusan ka bilyong pisong pangpalit sa mga helikopter, mga bomba ug himang iggugubat, gipili sa rehimeng Duterte nga kanunayang mangutang aron sustentohan ang mga galastuhan sa panahon sa pandemya.

Gibaguud sa katawhan ang pagbayad sa utang. Imbes nga dugangan, gikibhangan pa sa rehimeng Duterte ang buhis sa mga bilyunaryong dagkung kapitalista; ug planong ipasa ang gibug-aton sa mga ordinaryong nanginabuhi. Bisang daklit og bisang gamay, mibalibad ang rehimen nga pagaanon ang

"Moalsa..." *sundi sa panid 3*

Bolyum LI Ihap 12 | Hunyo 21, 2020

Ang *Ang Bayan* ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles.

Nagadawat ang *Ang Bayan* og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

[instagram.com/prwcnewsroom](https://www.instagram.com/prwcnewsroom)

[@prwc_info](https://twitter.com/prwc_info)

cppinformationbureau@gmail.com

Unod

Editoryal: Moalsa ug tapuson ang paantus ug mapasagarong rehimeng US-Duterte	1
Kinsa si Michelle Silvertino?	3
Opensiba sa BHB-Mindoro	3
"Dili ni rali, usa ni ka mañanita"	4
16 ka kabatan-onan, giaresto sa Iligan	5
Nagtukod sa CPA, ilegal nga giaresto	5
Mga barkong iggugubat sa US ug China	6
Milyong OFW, istranded sa ubang nasud	7
Remitans, nakatakhang motiurok	7
Kontra-kabus nga plano sa edukasyon	8
88th IB, gipalayas sa mga Lumad	9
Lider-mag-uuma, gipamusil sa Bukidnon	9
Pinakataas nga tantos sa disempleyo	10
Gatusan ka libong propesyunal, nag-antus	10
Ang paglipang sa rebolusyon sa Niyog	11
Sunud-sunod nga BKP, gilunsad sa Bikol	12
200 mitambong sa kasal sa natarang gerilya	13
Pagpatay, pagpangaresto ug pagpangatake	13
Martsa sa US	14
Protesta sa Chile, Lebanon, Hong Kong	14
Kalisud ug dusa, pamana ni Danding	14

Ang *Ang Bayan* ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

"Moalsa..." gikan sa panid 2

mga palas-anong buhis sa katawhang naglisud.

Sa niaging tulo ka bulan sa pandemyang Covid-19, labaw nga nabutyag ang anti-katawhang rehimeng Duterte sa pagdumili niining unahon ang interes sa katawhan ug pagprayoridad niini, mas giuna na hinuon niya ang interes sa dagkung kapitalista ug pagbalsa sa dakung pondo sa katawhan. Giangkon mismo ni Duterte nga siya ang nagmando sa pagpalit sa mga gamit nga hilabihan ka daku ang patong sa presyo. Dugang niini, giuna niya ang Anti-Terror Bill, ang pagpahilum sa mga kritiko, ug pagpakusog sa iyang pwersang militar sa tinguhang hadlukon ang katawhan, pagsumpo ang demokrasya ug ipabilin ang kaugalingon isip gamhanang diktador.

Sa niaging tulo ka bulan, labaw nga mibukal ang dugo sa katawhan ug nati-pun-og sa ilang dughan ang nanglapaw nga kasuko sa rehimeng Duterte. Hinay-hinay nilang gisalikway ang kahadlok ug gipakita ang kaisog ug kaandamong mosukol.

Anaa sa katawhang Pilipino ang tanang kata-rungan aron moalsa ug makigbisog. Katungdanan sa tibuok katawhan nga magkahiusa aron gamiton ang ilang gahum ug makasayasayanong katungdanan nga itakda ang tukmang dagan sa katilingbang Pilipino. Paspas karon nga nagakatibuok ang unos. Kinahanglang todong kasuko nga sakmiton ang panahon ug higayon batok sa korapsyon, pagpasagad, pasismo ug pagtraydor sa rehimeng Duterte ug tapuson ang iyang diktadurya. AB

Kinsa si Michelle Silvertino?

Usa si Michelle Silvertino sa minilyong Pilipinong nagdesisyon nga mangitag trabaho sa gawas sa nasud aron mabuhi ang iyang pamilya. Dihang wala siya madayon, nagtrabaho siya isip katabang sa Metro Manila. Tungod sa kalit nga pagpahamtang sa *lockdown* sa Metro Manila, wala siya nakauli sa prubinsya. Dihang gisugdan na ang pagluag sa pagbyahe, nakadesisyon siyang mouli sa Bicol aron makauban ang iyang upat ka anak.

Wala siyay naabtang bus sa Cubao, Quezon City busa nidayon siya sa Pasay City aron didto maghulat. Tungod sa arbitraryo ug nagkausab-usab nga mga desisyon sa IATF, wala gihapon siyay naabtang bus didto. Tungod kay walay masakyan padulong sa bisan asa, nagpasilong siya sa ilalum sa tulay. Nahurot ang iyang kwarta ug pagkaon. Nag-sakit siya sa ikatulong adlaw, apan imbes nga sa ospital, gidala siya sa mga pulis sa presinto. Dihang nakitang aduna siyay sintomas sa Covid-19, gibalhin siya sa usa ka *barangay hall*. Mibalik si Silvertino ilalum sa tulay tungod kay walay tawo sa upisina. Namatay siya sa misunod nga adlaw (Hunyo 5) ug gilubong sa usa ka mabaw nga lubnganan. Tin-aw nga namatay siya sa kriminal na pagpasagad.

Pipila ka kilometro gikan kang Silvertino, kapin 700 ka migranteng mamumuo ug mga *locally stranded indivi-*

dual (LSI) ang nagpasilong ilalum sa usa ka tulay duol sa *airport* samtang naghulat og byahe sa eroplano pauli sa tag-sa-tagsa nilang mga prubinsya. Nag-agwanta sila sa gamay nga pagkaon ug mga tulugan. Nahatagan lamang sila og atensyon ug gibalhin sa usa ka *evacuation center* human giulan og batikos ang pagpasagad sa gubyrno.

Si Silvertino ug ang 700 nga nangtangong sa *airport* pipila lamang sa kapin 4.1 milyong naistranded nga indibidwal nga gipasagdan na lamang sa rehimen. Gawas sa limitado ug langan nga programa sa gubyrno aron ipauli ang mga nangtangong nga Pilipino, gipangwartahan pa hinuon sila sa grabe ka daghang papeles ug rekisito ang gikinahanglang iandam sa mga mouli sama sa sertipikasyon sa barangay, resulta sa tsek-ap ug laboratoryong medikal, ID ug *travel authorization* gikan sa pulis. AB

Mga sundalong perwisyo sa Mangyan, gihampak sa BHB

SUNUD-SUNOD NGA OPENSIBA ang gilunsad sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Mindoro batok sa Philippine National Police ug mga pasistang sundalo sa 4th ug 76th IB. Anum ka operasyong haras ang gipahigayon sa BHB-Mindoro sa mga lungsod sa Mansalay, Bulalacao, Socorro sa Oriental Mindoro ug Rizal, Occidental Mindoro niadtong Mayo 6 hangtud Mayo 18. Usa ang napatay ug pito ang nasamdan sa mga pulis ug sundalo.

Tubag ang maong mga opensiba sa pagpalayas sa militar sa mga mag-uuma ug Mangyan sa mga lungsod sa Rizal ug Calintaan tungod sa mga operasyong kombat niadtong unang semana sa Mayo. Kapin 600 ka pwersang militar ang gipakat dinhi ug nagpusisyon sa mga kanyon sa Rizal.

Sa Negros Oriental, gisilutan sa BHB ang usa ka elemento sa CAFGU niadtong Hunyo 11 sa Barangay Luz, Guihulngan City. Giya siya sa mga Operasyong Sauron sa 62nd IB ug kauban sa mga pag-atake, ilegal nga pag-aresto

ug pagpatay sa masang mag-uuma.

Niadtong Hunyo 16, duha ka ahen-teng paniktik sa 94th IB ang giatake sa BHB sa Himamaylan City. Notoryus ang duha sa pag-akusa sa mga sibilyan nga "suporter sa BHB." Sa parehong adlaw, duha ka beses nga gipabuthan sa BHB ang nag-operasyong mga sundalo sa Barangay Mahalang ug Buenavista.

Sa Palawan, gipabusikaran og bomba sa usa ka yunit sa BHB ang detatsment sa 3rd Marine Brigade sa Barangay Magara, Roxas niadtong Mayo 22.

"Dili kini rali, usa kini ka mañanita"

Koordinadong mga lihok protesta nga gitawag og "mañanita" ang gilunsad sa Metro Manila ug sa 14 ka prubinsya isip pag-supak sa Anti-Terrorism Bill niadtong Hunyo 12. Dayag kini nga hagit sa gideklara sa Malacañang nga bawal magrali ang maong mga protesta. Gitawag kini og mañanita aron tamayon ang salusalo nga gipahigayon sa mga pulis sa National Capital Region alang sa ilang hepe nga si Debold Sinas niadtong Mayo. Giatol sa mga raliyista ang protesta sa ika-122 nga Adlaw sa Kagawasan. Masyora sa mga misalmot mga kabatan-onan.

Sulod sa kampus sa University of the Philippines (UP) sa Diliman, Quezon City, mikabat sa 5,000 ang nagtapok sa usa ka "Grand Mañanita." Sama sa pagsaulog sa adlawng natawhan, nagdala ang lain-laing grupo og mga balon, pagkaon ug adunay pipila nga naghimo pa og *birthday cake* nga adunay nakasulat nga "Junk Anti-Terror Bill." Adunay sayawan ug kantahan, mga pamahayag ug kulturahong pasundayag.

Ang rali sa UP gipangulohan sa Bagong Alyansang Makabayan (Bayan) ug mga alyado niining organisasyon sa mga mamumuog, kabatan-onan, kababayen-an, mamumuog panglawas, empleyado, kabus sa ka-

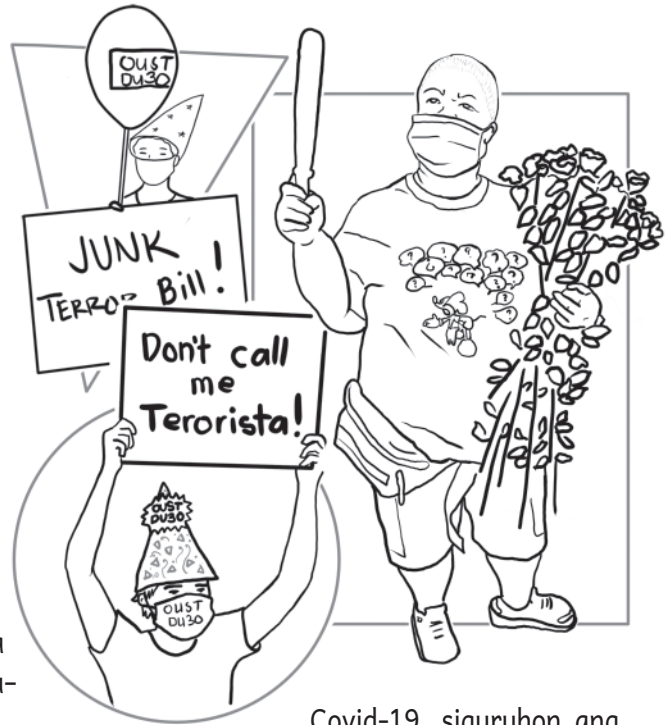
syudaran ug uban pa. Misalmot usab ang iladong mga personahe sa Liberal Party ug uban pang organisasyon, ingonman ang pipila ka mga iladong artista ug mamumuog pangkultura.

Matud kang Neri Colmenares, lider sa Bayan Muna, kuyaw ang Anti-Terror Bill tungod kay mamahimo kining gamiton batok sa ordinaryong katawhan nga mopuna o nagpadayag sa ilang mulo batok sa rehimen.

Ayha magsugod ang panagtapok, nagmuntar ang pulis og tsek-poynt sa UP aron babagan ang mga mosalmot. Gidahum na kini sa mga raliyista busa giandam na ang mga tim sa abugado aron mosalo sa mga pagaarestuhon. Nangandam usab ang mga mamumuog panglawas nga nagsiguro nga napatuman ang mga lakang aron luwas sa Covid-19 ang panagtapok.

Gisiguro sa mga nagprotesta ang palisiyang usa ka metrong gilayon sa matag usa. Nanghatag og mga *face mask*, *face shield* ug alkohol. Milungtad og tulo ka oras ang maong panagtapok.

Gihatagang duot sa mga raliyista nga bisan rali kini batok sa Anti-Terror Bill, mahinungdanon usab ang pagpanubag sa rehimen sa kainutil niining siguruhon ang panglawas ug kaayuhan sa katawhan taliwala sa pandemyang Covid-19. Panawagan nila ang *mass testing*, *tracing* ug *validation* sa mga kaso sa

Covid-19, siguruhon ang ayuda sa katawhan ug ias-dang ang kagwasan ug demokrasya.

Nahimong tataw sa rali ang pagpamulong ni Marie Dinglasan, usa ka ordinaryong tindera nga nagpahayag sa iyang yangungo kontra-Duterte sa *social media*. Naila siya sa maisugon nga pagtubag sa mga "troll" ni Duterte na kumuyog ug nag-akusa kaniya nga "suporter sa NPA." Tataw usab ang pagpasundayag ni Mae Panner, usa ka artista sa teatro, nga nagsilbing si Debold Sinas, ug ang kolektibong pagsayaw ug pagkanta sa "Don't call me terorista" (Ayaw kog tawagag terorista).

Sa wala pa ang "Grand Mañanita," naglunsad og mga kalihukan sulod sa De La Salle University sa Maynila ug sulod sa komunidad sa San Roque sa Barangay Pag-asa, Quezon City.

Sa tibuok nasud, migawas sa mga balay ug nagrali usab ang daghang grupong aktibista ug kabatan-onan batok sa Anti-Terror Bill.

Baguio. Gatasan ang nagprotesta atubangan sa UP Baguio. Ayha niini, adunay 62 ka organisasyon sa kabatan-onan ang mipirma batok sa Anti-Terror Bill sa pagpanguna sa Youth Act Now Against Tyranny-

"Dili...", *sundi sa panid 5*

Kabalo ba ka?

ANG MAÑANITA ("dyutayng ugma" sa orihinal nga pinulungang Espanyol) usa ka harana nga ginatanyag sa usa ka tawong nagsaulog sa iyang adlawng natawhan sa sayo sa kabuntagon o kaadlawon sa maong adlaw. Sa pipila ka bahin sa Pilipinas, nahimong tradisyon kini sa simpleng pagtapok sa pamilya sa nagsaulog sa pagsugod sa adlaw. Usa sa partikular nga haranang mañanita ang kaylap nga ginakanta sa mga Pulang manggugubat sa ilang kaubang manggugubat sa Mindanao. Kini ang "Malipayong Adlaw," nga gisulat ug gipakaylap sa Agaw-Armas.

"dili..." gikan sa panid 4

Baguio-Benguet niadtong Hunyo 3.

Nueva Vizcaya. Nagtapok ang mga kontra-mina ug maki-kinaiyahanang residente sa Didipio, Kasibu sa ilang komunidad.

Isabela. Gipugngan sa mga pulis ang kabatan-onan nga magpahigayon og programa atubangan sa ilang eskwelahan sa Santiago, Isabela. Giingnan silang "mukuha nang og piktyur" ug magdispers nang dayon.

Pampanga. Lima ka aktibista ang gisundan ug giinteroga sa mga ahente sa AFP human sa ilang programa sa Plaza Miranda, Angeles City.

Albay ug Naga. Gipasiugdahan sa Youth Act Now-Albay ang protesta sa Pinaglabanan Monument, Legazpi City. Matud kang Justine Mesias, tigpamaba sa Youth Act Now, gipagrabe lang sa Anti-Terror Bill sa rehimen ang makaluluoy nang kahimtang sa katawhan. Nakalunsad usab og protesta ang 200 ka myembro sa Anakbayan-Naga City ug Bayan-Camarines Sur sa Plaza Quince Martires, Naga City.

Negros. Raling pinakilab usab ang gipahigayon sa Bacolod Youth

Alliance sa unom ka lokasyon sa syudad—Rizal Freedom Park, Bacolod City Plaza, Fountain of Justice, San Sebastian Cathedral, istasyon sa ABS-CBN ug atubangan sa upisina ni Cong. Greg Gasataya. Kadungnan niini naglunsad usab og kalihukan ang Paghiliusa, Liberal Party Negros ug Federation of Urban Poor atubangan sa San Sebastian Cathedral isip pagkundena sa Anti-Terror bill. Pagkahapon, naglunsad og susamang protesta ang Bayan ug Karapatan Negros atubangan Fountain of Justice, Bacolod City.

Iloilo. "Mañanita Kontra-Terrorismo" ang gipahigayon sa mga estudyante ug magtutudlo sa UP Visayas, mga tawong-simbahan ug Commission on Human Rights Region 6 sulod sa UP Visayas, Iloilo.

Cebu. Tungod sa pagkampo sa mga pulis atubangan sa UP-Cebu ug pagbalibad sa administrasyon niini nga ilhon ang kagawasan sa mga estudyante nga magtapok sulod sa kampus, usa ka raling pinakilab nang lamang ang gihimo sa mga progresibong organisasyon sa Gorordo Avenue ug Escario Street sa Cebu, bandang ala-6 sa buntag.

Davao. Gipasiugdahan sa PASAKA Confederation of Lumad Organization ang programa sa UCCP Haran sa Davao City. Misalmot dinhi ang 500 ka bakwit ug nagprotesta samtang istrik-tong nagmantine og distansya sa usag usa. Pagkagabii, nagdagkot og sulo ang mga lider Lumad isip simbolo sa paghatag kahayag taliwala sa kangitngit ug tiranya sa rehimeng Duterte ug kung paunsa niini gipainit ang kalayo sa pagsukol sa katawhan.

Matud ni Datu Minstroso Malibato: "Luyo sa paningkamot nang hatagan og edukasyon ang among mga anak, bangis kami nga ginasumpo sa gubyerno pinaagi sa pagpasirado sa among mga eskwelahan ug pagpatay sa among mga Lumad." Duso sa grupo, ang tinuod nga terorista maon ang gubyerno ni Duterte.

Butuan. Nagpahigayon usab og "mañanita" sa Freedom Park, Butuan City. Nakighiusa usab sa "Grand Mañanita" ang ubang mga grupo sa kabatan-onan ug abugado sa mga syudad sa Cagayan de Oro, Dumaguete, Zamboanga ug Bulacan.

AB

"Makahilak pa gihapon ko..."

MAKAHILAK PA GIHAPON sa troma ang usa sa 16 ka kabatan-onang ilegal nga giaresto samtang nagpahigayon sa malinawong protesta sa Rotonda, Barangay Pala, Iligan City niadtong Hunyo 12.

Kanhing mga estudyante sa Mindanao State University-Iligan Institute of Technology ang mayorya kanila. Human nang ang ilang aktibidad dihang giharang sila sa mga pulis. Samtang nagalikay, nadunggan nilang misinggit ang usa ka pulis og "pusila, pusila!" Gituuk ang usa kanila nga nagsulayng magpatin-aw. Gikumpiska ang ilang mga selpon ug pugos silang gidala sa presinto. Giinteroga, gihadlok ug malisyosong gilambigit sa Bagong Hukbong Bayan ang upat kanila. Nasuta sa kabatan-onan ang gilawmon sa sarbeylans sa mga pulis sa ilang mga aktibidad sa proseso sa interogasyon.

Pito ka oras sila nga gipreso ayha sila naluwas sa ilang mga abugado. Kabahin ang ilang protesta sa koordinadong "mañanita" batok sa Anti-Terror Bill.

Nagtukod sa CPA, ilegal nga inaresto

GIARESTO SA MILITAR ug gibalhin pinaagi sa helikopter si Anne Margaret Tauli, 70, gikan sa Besao, Mountain Province niadtong Hunyo 11. Ang biktima, nga pila ka dekada nang aktibista ang gidala sa Baguio City kung asa gipaatabang siya kang National Security Adviser Sec. Hermogenes Esperon, Jr.

Gipagawas ni Esperon nga "nagbalik-loob" si Tauli isip taas kuno nga opisyal sa Partido Komunista ng Pilipinas (PKP). Hugot kining gipanghimakak sa pamilya ni Tauli.

Matud nila, dugay nang adunay hulga sa kinabuhi si Tauli tungod sa iyang pag-asdang sa pakigbisog sa katawhang Igorot alang sa tinuod nga awtonomiya ug kaugalingong paghukom. Niadtong Marso, gisulayan siyang arestuhon ug adunay mando nga "shoot-to-kill" batok kaniya.

Si Tauli, kanhing magtutudlo, ang usa sa nagtukod sa Cordillera People's Alliance niadtong 1984. Giila siya isip lider sa kaliwatang Batil-ang Peypeyan. Ang iyang igsuon nang si Victoria Tauli-Corpuz, kanhing UN Special Rapporteur on the Rights of Indigenous Peoples, ang giakusahan usab nang taas nang opisyal sa PKP.

Pilipinas, gipalibutan sa mga barkong iggugubat sa US sa China

Makita karon sa sidlakan ug kasadpang bahin sa Pilipinas ang mga barkong iggugubat sa US ug China. Pareho kining nanagbangi. Mitaas ang tensyon ug hulgang moulbo ang gyera. Daku ang peligro nga mabutang ang Pilipinas sa tunga-tunga sa armadong panagbangi sa duha ka imperyalistang gahum.

Sa West Philippine Sea, permanenteng naka-istasyon ang mga barkong Coast Guard ug "milisya" sa China. Anaa usab didto ang dili moubos sa pito ka mga base ug pasilidad militar sa China nga ang uban gitukod sa mga lugar nga langkob sa teritoryo sa Pilipinas.

Sa Philippine Sea (sa sidlakan sa nasud), nagabiyo karon ang duha ka US *carrier strike group* (armada sa dagku ug mas gagmay nga barkong iggugubat) ug mga submarino. Dili layo sa kadagatan sa nasud ang gikahimutangan sa usa pa ka *warship*, ang USS Nimitz.

Sukad Abril hangtud Mayo, taliwala sa pandemyang Covid-19, nagmaniobra ug kontra-maniobra sa South China Sea ang mga pwersang militar sa US ug China. Niadtong tunga-tunga sa Abril, gipakat didto sa China ang Haiyang Dizhi 8 nga barkong pangсарbey sa mga bahanding mineral sa dagat kauban ang usa ka panon sa mga barkong *coast guard* ug "milisya."

Mitaas ang tensyong militar sa lugar niadtong Abril 28-29 dihang gipadala sa militar sa US ang USS Gabrielle Giffords, usa ka barkong iggugubat nga pangbaybay, aron "magpatrulya" sa lugar. Labaw pang migrabe ang tensyon niadtong Abril 29 dihang gipalupad sa US sa South China Sea ang duha ka US Air Force B-1B

Lancer, mga eroplanong nanghulog og bomba, nga naggikan pa sa US.

Sa unang mga adlaw sa Mayo, gipadala usab sa US sa lugar ang duha ka barkong iggugubat, ang USS Montgomery ug USNS Cesar Chaves. Niadtong Mayo 8, duha pa ka eroplanong pangbomba gikan sa Guam ang milupad sa South China Sea. Sa maong mga adlaw usab, gipanghinambog sa US Seventh Fleet nga nakabase sa Japan, nga tulo ka submarino niini ang anaa sa Philippine Sea ug nagpahigayon og ehersisyo.

Niadtong unang semana sa Hunyo, gipanghinambog sa US nga tulo ka *strike group* niini ang nagpahigayon og mga operasyon sa kawanangan sa Indian Ocean ug Pacific Ocean. Duha niini, ang USS Theodore Roosevelt *strike group*, ug ang USS Ronald Reagan *strike group* (gikan sa dunggoanan niini sa Japan), nga parehong dagkung barkong de-nukleyar ug mikarga sa dili moubos sa 10,000 ka tropa, ang kasamtangang anaa sa Philippine Sea.

Kinahanglang batikuson ang mga maniobra ug kontra-maniobra sa mga pwersang militar sa US ug China sa mga kadagatang langkob ug anaa sa palibot sa teritoryo sa Pilipinas. Kining tanang nagpgrabe sa tensyon ug nagpataas sa peligro sa kumprontasyon ug pag-ulbo sa dayag nga gyera sa rehiyon.

Kinahanglang batikuson ang rehimeng Duterte nga parehong sunud-sunuran sa mga dikta sa imperyalistang US ug China sa hisgutang militar, pulitika ug ekonomiya. Sa usa ka bahin, pakyas kining iduso ang katungod sa teritoryo ug ekonomiya sa nasud nga giila sa desisyon sa International Tribunal on the Law of the Seas niadtong 2017 dihang gipasagdan niini ang China nga magtukod og mga pasilidad militar sa mga lugar nga langkob sa nasud. Sa pikas bahin, padayon nga gitugutan ni Duterte nga gamiton sa militar sa US ang nasud isip nataran para sa mga operasyon niini sa South China Sea ug Philippine Sea ug sa tibuok rehiyong Asia-Pacific. Gitugutan usab ang US nga magtukor og mga pasilidad sulod mismo sa mga kampo sa AFP, bugti sa mga helikopter ug uban pang himang iggugubat para sa gyerang mapanumpuon batok sa katawhang Pilipino.

Kinahanglang iduso sa katawhan ang pagbungkag sa tanang pasilidad militar sa China sa mga teritoryo sa nasud ug bayran ang kadaut sa bahandi sa kadagatan sa Pilipinas. Kinahanglan usab nga iduso ang pagpahawa sa armadong mga barkong Coast Guard ug paramilitar sa China.

Kadungan niini, kinahanglang iduso sa katawhan ang hingpit nga pagbasura sa Visiting Forces Agreement, sa Enhanced Defense Cooperation Agreement ug sa tanang dili patas nga kasabutang nagahatag og ekstrateritoryal nga katungod sa militar sa US.

AB

MGA BARKONG PANDIGMA NG US AT CHINA SA PILIPINAS

Milyon ka OFW, istranded sa ubang nasud

Kanhi nang basura ang pagtagad sa reaksyunaryong estado sa mga *overseas Filipino worker* o OFW. Labaw pa kining mitawtaw sa panahon sa pandemya. Niadtong Hunyo 16, 14 ka Pilipinong gusto na nga mouli ang gipugngan sa rehimeng Duterte nga makagawas sa Amsterdam, The Netherlands tungod kay kulang ang pasilidad pangkwarentina alang kanila sa Pilipinas. Matud sa maong mga migranteng mamumuho, giingnan sila nga hangtud 1,000 lamang ka migrante kada adlaw ang ginatugutan ni Rodrigo Duterte nga mouli sa nasud.

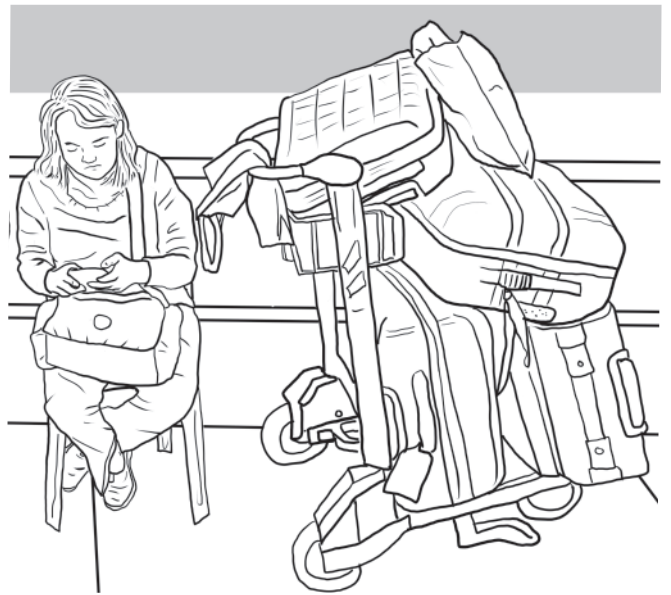
Lakip ang 14 sa minilyong migranteng Pilipino sa lain-laing bahin sa kalibutan nga nag-agwanta karon tungod sa pagpasagad sa rehimeng Duterte. Sa mga nasud sa Asia Pacific, daghan sa mga migrante ang anaa sa sektor panglawas ug serbisyo. Adlaw-adlaw sila nga nameligrong matakdan sa Covid-19. Dili luwas nahimong mga katabang ilabina sa Hong Kong, Macau, Taiwan ug Singapore.

Walay kumprehensibong programa ang gubyerno aron hatagan sila og proteksyon. Sa Hong Kong, ang mga OFW na ang mipalit sa kaugalingon nilang mga panginahanglang medikal sama sa mga *face mask* ug alkohol. Sa South Korea, kiinahanglan pang pugson sa mga migrante ang mga Pilipinong upisyal aron manghatag og mga *face mask*. Liboan ka Pilipino usab nga nagtrabaho sa mga barko ang nakakulong duul sa mga pantalan sa Australia tungod kay gibawalan silang modunggo. Wa-

lay plano ang rehimen nga hatagan sila og libreng pag-eksamen o saluon ang pagpaospital sa mga nagkasakit kanila.

Tungod sa maong pagpasagad, mikabat na sa kapin 6,000 ka OFW ang natakdan sa Covid-19 sa 51 ka nasud. Kapin 440 na usab ang namatay. Sa matag tulo ka Pilipino nga namatay sa Covid-19 sulod ug gawas sa nasud, OFW ang usa kanila. Pina-kataas ang ihap sa mga namatay sa Middle East, kung asa 4,000 ang natakadang OFW. Daghan kanila ang nagpakuluoy na sa mga embahada sa Pilipinas tungod kay wala na silay makaon. Sa ubang bahin sa kalibutan, tulo na ang nagpakamatay tungod sa desperasyon bunga sa pagkawala sa trabaho.

Wala usay seryosong plano ang rehimeng Duterte sa pagsulbad sa higanteng kawad-on sa trabaho tungod sa Covid-19 sa mga migrante.

Luyo sa gatusan ka bilyong pisong utang, naggahin lamang si Duterte og P1.5 bilyon alang sa mga mawad-an og trabaho. Tungod sa grabe ka kulang nga badyet, paspas nga nahurot ang pagpanghatag og tig-P10,000 ayudang pinansyal kanila.

Daghan sa mga nangayo sa ayuda ang wala nahatagan tungod kay limitado kini sa mga migranteng anaa sa 29 ka nasud. Wala gilakip ang mga migrante sa kapin 190 ka lain pang nasud ug teritoryo, nga kadaghanan temporaryo lamang ang trabaho, mga *trainee*, estudyante, turista, mga mamumuho ng dili dokumentado. Dili usab langkob sa ayuda ang gibyaan nilang mga pamilya sa Pilipinas.

Sa gipagamay nga banabana sa DOLE, 700,000 hangyud usa ka milyon ang mga migranteng mawad-an og trabaho karong tuiga. Apan sigon sa banabana sa International Labor Organization niadtong Abril, mamahimong mokabat sa 5 milyong migranteng ang mawad-an og trabaho tungod sa pandemya. Tungod kini kay ang pinakagrabeng naigo sa disempleyo ang mga sektor sa pagkaon ug akomodasyon, *retail* ug *wholesale*, pagmanupaktura, ug komersyal nga serbisyo ug panggubyerno. Mikabat sa 43% sa tanang migranteng Pilipino ang anaa sa maong mga sektor. Taliwala niini, giplano pa sa rehimen nga dugangan sa 3% ang ginasingil nga kontribusyon sa Philhealth sa mga migrante.

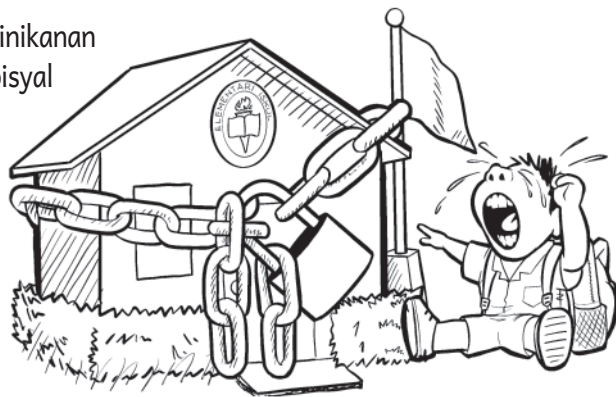
Remitans, nakatakdang motiurok karong tuig

NIADTO PANG ABRIL, gibanabana na sa National Economic Development Authority nga motiurok og hangtud 30% ang remitans sa mga Pilipinong migrante karong tuiga bunga sa pandemyang Covid-19. Tungod kay halos katunga sa mga migranteng Pilipino ang nagtrabaho sa mga sektor nga pinakanaigo sa mga *lockdown* sa lain-laing nasud. Minilyong migranteng Pilipino ang mawad-an og trabaho bunga sa resesyon.

Dakung lamparos kini alang sa lokal nga ekonomiya ilabina nga hugot kining nakasandig sa remitans. Niadtong nangaging tuig, mikabat sa P1.68 trilyon ang kinatibuk-ang remitans sa mga migrante, katugbang sa 10% sa natahong *gross domestic product* (kinatibuk-ang lokal nga produksyon) sa tuig. Ang remitans sa mga OFW ang usa sa nag-unang tinubdan sa pondo sa rehimen aron sustentuhan ang lokal nga konsumo sa nasud ug resolbahon ang padayon nga nagkadakung depisito sa *balance of payments* niini.

Kontra-kabus nga plano sa edukasyon

Walay pagtagad ug pagpangandam. Kini ang bwelta sa minilyong ginikanan ug liboang magtutudlo kang Rodrigo Duterte ug sa iyang mga upisyal sa edukasyon lambigit sa ginapugos niining "distance learning" sa pag-eskwela. "Alanganin ang pamaaging *online*, *modular*, telebisyon, radyo ug *laptop* tungod kay dili pare-pareho ang kahimtang sa mga pamilya," matud sa usa ka nanay nga myembro sa Amihan, organisasyon sa mga babaeng mag-uuma. "Wala man gani pangpalit og pagkaon, *gadget* pa kaha," matud pa sa grupo. Sa daghang lugar sa kabanikanhan, walay *internet* ug mga *gadget* ang mayorya sa katawhan, wala usay telebisyon ug radyo. May mga lugar pa nga walay kuryente.

Sa "distance learning" sa Department of Education, ipadayon ang mga klase nga sirado ang mga eskwelahan. Human kini sa deklarasyon ni Duterte nga walay mahitabong "face-to-face" o harap-harapang klase sa tanang lugar ug ang-ang hangtud nga walay bakuna batok sa Covid-19. Mahahimo kunong mopili ang mga ginikanan sa tulo ka tipo sa instruksyon: ang *modular*, *online* ug *TV/Radio-based instruction*. Sa "modular distance learning," mokuha ang mga ginikanan sa mga eskwelahan og mga materyal, sa pormang *digital* o nakaimprenta, nga iya-iyang pagatun-an sa mga estudyante. Sa "online," iagi ang tanang materyal sa *internet*, samtang sa ika-tulong tipo, pagatan-awon o pagapaminawon lamang sa mga estudyante ang mga pagtuon sa telebisyon o radyo. Kining tanan, pagapas-anon sa mga inahan o kinsamang myembro sa pamilya ang pagtudlo sa mga bata. Pagapas-anon usab sa mga magtutudlo ang pag-andam sa mga materyal, pagpangita og mga *gadget* alang sa mga klaseng *online* ug gastos sa *internet* nga kinahanglan alang niini.

Usa sa mga problemado si Joy, usa ka kontraktwal nga adunay duha ka anak sa elementarya. Wala silay *gadget* sa balay, gawas sa usa ka selpon nga ginagamit niya sa trabaho isip sekretarya sa usa ka klinik. "No work, no pay" ug nagasweldo lamang siya og P15,000 kada bulan. *Modular* ang tipo nga nahunahunaan niyang pamaagi apan namproblema siya kung paunsa makakat-on ang iyang mga anak nga walay magtutudlo ug walay kauban sa balay tungod kay tibuok adlaw siya nga anaa sa trabaho.

Problemado usab ang mga magtutudlo. Usa ka grupo sa mga titser sa Maco Valley, Davao de Oro ang napugos nga magkampo sa kilid sa dalan tungod kay didto lamang ang adunay *signal* sa *internet* alang sa gipatawag sa DepEd nga *webinar* o seminar pinaagi sa *internet*. Nabati sa mga estudyante, ilabina gikan sa kabus nga pamilya, ang taas nga gasto sa maong tipo sa instruksyon. Usa ka 19-anyos nga estudyante na ang nagpakamatay tungod sa pagpamproblema kung asa siya mokuha og kwarta pang-load sa iyang selpon.

Kontra-kabus ug haw-ang

Ginatukmod sa "distance learning" ang daghang bata ug kabatan-onan nga moundang sa pag-eskwela. Gibanabanang 55% o 15.2 milyon lamang sa 27.7 milyong estudyante nga nag-enrol niadtong 2019 ang motungha karong tuiga. Mikunhod na ang ihap sa mga nagpalista gikan sa 6.3 milyon niadtong unang semana sa Hunyo ngadto sa 4.2 milyon sa ikaduhang semana. Sa maong ihap, 319,000 lamang ang nagpalista sa mga pribadong eskwelahan o 7.6% sa kinatibuk-ang 4.2 milyong estudyante niadtong nangaging tuig. Gibanabanang dili mokabat sa 1 milyon ang mopalista sa mga pribadong eskwelahan karong tuiga.

Gikanayong lapas sa populasyon sa nasud ang ihap sa nabaligya nga mga selpon (117 ka milyon kumpara sa 110 ka milyong Pilipino). Apan konsentrado kini sa mga syudad ug katunga lamang niini ang mamahimong gamiton pang-*internet*. Mayorya sa adunay *internet* (80%) ang

naka-*subscribe* sa pinakabaratong klase nga limitado, putol-putol ug hilabihan ka hinay. Sa pinakabaratong pang-estudyanteng *internet* nga P50 alang sa tulo ka adlaw nga kuneksyon, minimum nga P500/bulan pa gihapon ang kinahanglang gastuson sa matag estudyante. Kung dili *laptop* (P18,000), kinahanglang palitan og selpon o *tablet* nga maka-*internet* (P2,500) ang mga estudyante.

Sa kinatibuk-an, dili moubos sa P110.8 bilyon ang gasto para sa "distance learning" alang sa tulo pa lang ka bulan. Minimum nga P69.25 bilyon ang kinahanglan aron makaangkon og *gadget* ang matag estudyante. Mokabat sa P41.55 bilyon ang gasto usab alang sa *internet*. Wala pa dinhi ang mga *gadget* nga gikinahanglan sa mga magtutudlo sama sa *laptop*, ingonman ang kinahanglan nilang (P1,500/kada bulan). Mokabo og tubo sa "distance learning" ang mga kumpanya sa selpon ug *internet*. Kung dili direktang gastuhan sa mga ginikanan, pagagastuhan kini sa mga lokal nga gubyerno gamit ang pondo sa katawhan. Kung "ipanghatag" usab kini sa mga kumpanya, ikibhang kini sa pagabayaran nilang buhis subay sa kantidad sa ilang "donasyon."

Sa pikas bahin, mokabat lamang sa P37 bilyon ang minimum nga panglawas nga pagpangandam aron himuong luwas nga maablihan ang mga eskwelahan sigon sa banabana sa DepEd. Kakumbina sa mass testing sa mga magtutudlo ug empleyado (maksimum nga P6.5 bilyon alang sa tulo ka bulan) ug uban pang pagpa-

"Kontra-kabus..." sundi sa panid 9

88th IB, gipalayas sa mga Lumad sa Bukidnon

Nahimong init ang kumprontasyon tali sa mga Lumad ug mga upisyal sa 88th IB sa usa ka dayalogo nga gilunsad niadtong Hunyo 13 sa Cabanglasan, Bukidnon. Gipalayas sa mga Lumad dinhi ang yunit militar tungod sa dugay nilang pagkampo ug pagpamig-ot sa ilang mga komunidad. Okupado sa mga sundalo ang mga komunidad sa Eyaray, Lakap, Katablaran, Salorenga, Maynaga, Tombaga, San Vicente ug Kahen. Gisalmutan ang dayalogo sa lokal nga upisyal sa Cabanglasan, mga kapitan sa barangay ug 200 ka mga residente gikan sa mga barangay sa Kanangaan, Iba ug Mangaad, kauban ang tulo nilang datu. Kini ang una sa ingon niining klaseng kumprontasyon sa maong lugar.

Sa usa ka interbyu sa lokal nga radyo, gipaambit ni Datu Konrado Salimbon nga sa nangagi, nagpagamit sila sa AFP isip pwersang paramilitar nga Alamara ug Bagani. Sagad silang gihimong pangbala sa kanyon isip mga giya sa mga operasyong kombat sa mga regular nga platun sa AFP batok sa Bagong Hukbong Bayan. Tungod kay imbwelto sila sa mga kontra-Lumad nga aktibidad, naguba ang ilang mga komunidad ug nabungkag ang panaghiusa sa ilang tribu. Sulod sa duha ka dekada, wala silay maayo nga panginabuhian ug sagad ang "lido" o pag-away-away sa ilang hanay. Gigamit pa sila sa militar aron magtanum og ekta-ektaryang

marijuana sa ilang yutang kabilin sa Pantaron.

Apan tungod sa pagpamig-ot sa 88th IB, natibuok ang ilang panaghiusa nga molingkawas sa pagpanglingla ug pagpahimulos sa AFP. Nahiusahan nilang magpadayag sa ilang mga mulo ug wala sila nagpapidli sa mga hulga sa mga sundalo nga harangon ang paggawas nila sa komunidad. Malampuson nilang napaduso nga makigdayalogo kauban ang lokal nga guberno taliwala sa grabeng nakapokus nga operasyong militar sa ilang lugar.

Gireklamo sa mga Lumad dinhi ang pagpatawag sa 88th IB sa taggurhang mga residente aron pwersahon sila nga "mosurender"

isip mga myembro sa Bagong Hukbong Bayan. Labaw nga nasuko ang mga Lumad sa ginapanghingusog sa militar nga alang sa ilang kaayuhan ang okupasyon sa mga sundalo. Sa kinapungkayan, giangkong usab sa 88th IB nga gikampuhan nila ang mga komunidad tungod kay mga Pulang manggugubat ang pagtanaw nila sa mga sibilyang Lumad.

Erya sa mga operasyon sa 88th IB ang mga munisipalidad sa Valencia, San Fernando, Quezon, Maramag ug Kitaotao. Sa maong mga lugar daghan ang kaso sa mga paglapas sa katungod-tawo. Gikan Enero 2019, nataho sa *Ang Bayan* ang pito ka ekstrahudisyal nga pagpamatay ug 112 ka pagpangaresto sa nahisgutang mga lungsod. Aduna usay duha ka insidente sa pagpamomba duul sa mga komunidad nga nagtukmod sa dili moubos sa 3,509 katawo nga magbakwit. Niadtong Mayo 15, gilangkuban na sa 88th IB ang Cabanglasan human gideklara sa 4th ID nga napuo na ang Pulang hukbo sa unang nahisgutang mga lungsod. AB

"Kontra-kabus..." gikan sa panid 8

haum sa gidak-on, gilapdon ug kasagarang mga klase, mas bentahe ug mas ubos ang gasto sa kontroladong pag-abli sa mga eskwelahan ug pagpahigayon og harap-harapang klase ilabina sa mga lugar kung asa dili kaylap ang Covid-19.

Bisan paman, kinahanglang duyugan ang mga lakang pangkalusugan sa malangkubon nga kausaban aron sulbaron ang deka-dekada na nga problema sa sistema sa edukasyon. Dili sayon nga ipatuman ang hustong pagdistansya sa mga eskwelahang kulang sa klasrum, lingkuranan ug lamesa. niadtong 2019, anaa sa 800,000 ka bag-ong klasrum ang kinahanglang tukuron, matud sa DepEd. Kulang kaayo ang mga kasilyas, sistema sa tubig ug uban pang pasilidad pangsanitasyon.

Dili sarang ang ihap sa mga magtutudlo, nars ug uban pang empleyado sa eskwelahan nga mamahimong magsayloay kung gikinahanglan. Hangtud 10,000 lamang ka magtutudlo ang planong idugang sa DepEd alang sa kasamtangan tuig, bisan og anaa sa 81,000 ka mga magtutudlo ang kulang niadto pang 2018.

Sa kinatibuk-an, 30 milyon ka estudyante, magtutudlo ug uban pang empleyado sa ubos nga eskwelahan ug hayskul ang apektado sa kawalay pagpakabana ug pagpangandam ni Rodrigo Duterte. Gibutyag sa pandemya dili lamang ang kainutil sa rehimen sa pagtubag sa panginahanglan ug katungod sa mga bata ug kabatan-onan kundili lakip ang atrasado ug dunot nga sistema sa edukasyon sa nasud. AB

Lider sa Kasama-Bukidnon ug pamilya, gipangpusil

GIPAUANAN OG BALA sa mga gidudahang elemento sa 88th IB ang gipuy-an ni Elita Manlapid, 59, ug sa iyang pamilya niadtong Hunyo 16 sa gabii. Nahimong lider si Manlapid sa balangay sa Kasama-Bukidnon sa San Fernando niadtong 2013.

Ikadaghan na siyang "gipasurender" sa AFP isip myembro sa Bagong Hukbong Bayan niadtong 2016 ug 2019. Gipatawag usab siya sa 88th IB sa hedkwarters niini sa Maramag. Nagtukod og grupong paramilitar ang 88th IB sa komunidad nga anaa sa likod sa pagpanghasi ug pagpanghadlok sa mga residente.

Gipangunahan sa Kasama-Bukidnon ang pakigbisog sa mga Lumad sa pagprotekta sa kabukiran sa Pantaron ug pagpahunong sa mga minahang migun-ob sa ilang yutang kabilin.

Pinakataas nga tantos sa disempleyo sa kasaysayan, nataho

Subsub ang pagpanangtang sa gatusan ka mga mamumuo atubangan sa pagsirado ug pagkalugi sa mga kumpanya tungod sa krisis nga gibunga sa halos tulo ka bulang *lockdown* ni Duterte.

Sunud-sunod ang mga kumpanyang nagpahimangno nga manangtang sa mga mamumuo. Lakip dinhi ang Bank of Philippine Islands nga nagsulting ilang gipaluwat ang 1,286 ka empleyado niini nga nagedad og 50 pataas.

Plano usab nga tangtangan sa Hulyo ang 1,000 *ground crew* sa Cebu Pacific nga ginaempleyo sa 1Aviation Services Corp, human gitangtang ang 400 niadtong Abril. Pagasipaon usab ang 564 ka mamumuo sa Philippine Airlines ug Air Asia. Kapin 400 ka mamumuo usab sa Victory Liner ang pagatangtangan. Nag-anunsyo usab ang kumpanyang Okada Manila nga motangtang kini og 1,000 ka mamumuo.

Sa Davao City, gibanabanang mokabat sa 200,000 ka mamumuo ang matangtang sa trabaho tungod sa pagsirado sa kapin 10,000 ka kumpanya.

Pinakagrabeng disempleyo sa kasaysayan

Matud sa Department of Labor and Employment, kapin 2,000 ka kumpanya nga adunay kinatibukang 69,000 ka mamumuo ang una na nilang nataho nga nagsirado gikan niadtong *lockdown*.

Sa sarbey usab sa Philippine Statistics Authority (PSA) niining Hunyo, mikabat na sa 7.3 ang kinatibukang ihap sa walay trabaho sa nasud niadtong Abril, o 17.7% nga tantos sa disempleyo. Kapin triple kini sa natahong 2.4 milyong walay trabaho niadtong Enero.

Apan matud sa banabana sa Ibon Foundation, anaa sa 14 ka milyon ang aktwal nga ihap sa walay trabaho o 22% sa kinatibukang ihap sa pwersa sa mamumuo, kung ilakip ang mga "nadismaya na sa pagpanginabuhi" ug ang mga nawad-an og trabaho sa panahon sa *lockdown*, na

wala gilakip sa PSA.

Kung sumahon, anaa sa 20.4 milyon na ang tinuod nga ihap sa walay trabaho ug kulang sa panginabuhian. Pinakagrabe kini sa kasaysayan sa Pilipinas.

Dugang nga paantus

Atubangan sa nagkagrabeng krisis, gilusot sa rehimen ang pagpatuman sa dugang pang mga pali-siya sa neoliberal nga labaw pang mopuga sa kusog-pamuo sa mga mamumuo ug sigurohon ang maksimum nga tubo sa mga kapitalista.

Gipagawas sa Department of Labor and Employment ang Labor Advisory 17 niadtong May 16 aron tugutan ang mga kapitalista nga magtangtang og mga empleyado, magkaltas sa suhulan ug magtangtang og mga benepisyo, magkibhang sa oras o adlaw sa trabaho, ug magpatuman sa uban pang mga porma sa pleksibleng pamuo sama sa "work from home" o magtrabaho gikan sa balay bugti sa katunga lamang sa ilang suhol.

Ahya niini, una na nga gipagawas

sa departamento ang Department Order 213 niadtong Mayo 7 nga nagsuspende sa mga inspeksyon sa mga pabrika, usa sa mga rekisito sa luwas nga pag-abli sa ekonomiya. Gisuspende usab niini ang mga aktibidad nga adunay kalambigitan sa pag-uyon nga epektibong mipig-ot sa katungod sa mga mamumuo nga magpadayag sa ilang reklamo.

Nagpagula usab og pahimangno ang Bureau of Internal Revenue aron obligahon ang mga mamumuong *self-employed* o adunay negosyong *online* nga magrehistro sa ahensya. Gibanabanang mogasto ang matag negosyante og P2,260 para sa pagparehistro. Sa katumanan niini, istriktong pagasinglon sa 20% buhis ang tanang mikita og kapin P20,833 kada bulan. Daghang mamumuo nga nawad-an og trabaho sa panahon sa *lockdown* ang mibalhin sa sektor aron mokita. AB

Gatusan ka libong propesyunal, nag-antus sa *lockdown*

GATUSAN KA LIBONG propesyunal ug mamumuo sa serbisyo ang padayon nga nag-antus tungod sa pagpasagad kanila sa rehimen Duterte sa panahon sa *lockdown* hangtud sa kasamtangan. Nawad-an sila og kita dihang gipasirado ang mga eskwelahan, upisina ug sinehan. Lakip dinhi ang 50,000 ka matutudlo sa mga unibersidad ug kolehiyo ug 500,000 ka mamumuo sa edukasyon sa pribadong mga eskwelahan. Dugang kanila ang kapin 800,000 ka mamumuo sa pelikula, arte ug sining.

Mayorya kanila ang "no work, no pay" o walay sweldo kung walay trabaho. Luyo niini, dili sila langkob sa gamay nga pondong ayuda ug kumpensasyon sa rehimen.

Ang mga magtutudlo sa pribadong kolehiyo ang walay sweldo sukab pa niadtong Marso. Wala silay sweldo hangtud walay klase ang mga kolehiyo. Daghan sa mga magtutudlo ug mamumuo sa mga pribadong eskwelahan ang wala nay gacadawat gikan pa sa tunga-tunga sa Abril. Gikabalak-an nga mawad-an sila og trabaho, ilabina ang mga empleyado sa gagmayng eskwelahan, tungod sa gibanabanang 75% nga pagtiurok sa enrolment sa mga pribadong eskwelahan.

Ang paglipang sa rebolusyon sa Niyog

Liisud, apan mahagitong gimbuhaton sa hukbong bayan ang mag-abli og bag-ong erya nga malihukan o ang gimbuhatong ekspansyon. Sa Negros, usa sa maong mga erya niini ang Niyog (dili tinuod nga pangalan), usa ka baryong medyo nahimutang sa suok nga bahin sa isla. Halos tanang mga residente dinhi, kabus nga mag-uuma. Mga mamumuong panguma usab ang pipila kanila. Nagatanum sila og lubi ug gapangkopra.

Sa gimbuhatong ekspansyon, kasagarang miagi sa pagsulay ang yunit sa sinugnanan. Apan pinaagi sa hugot nga paghupot sa linyang masa, padayon nga pag-imbetiga ug disiplina isip hukbo, maorganisa ug matukod sa mga Pulang mangugubat ang mga organisasyong masa. Gikan dinhi molipang ang Pulang gahum sa lugar.

Sa Niyog, unang gikaplag sa mga kauban ang maayo nga pwesto sa ilang temporaryong kampo sa gawas sa komunidad. Tungod kay dili pa sila ilado sa masa sa lugar, migawas ang pagkamamugnaon sa mga kauban sa pagpatumaw og pagkaon.: padaghanay og makuhang baki, talangka, mga utanon sa lasang ug kung bisan unsa.

Dili lamang wala naila sa mga residente sa Niyog ang BHB, kaylap usab dinhi ang pagpangdaut sa AFP sa hukbong bayan. Sayod ang mga kauban nga adunay kahadlok ang mga residente sa mga "NPA" tungod niini. Nasuta nila nga ginapakaylap

sa AFP nga ang mga Pulang mangugubat "naay sungay, naay ikog, ug masuko kung walay sulod nga kanon ang kaldero."

Tungod niini, wala dayon na nagpaila ang mga kauban sa mga residente aron dili magbunga og kahadlok. Nakighigala usa sila samtang ginatuki ang mga kahimtang sa baryo ug gihibalo ang mga hisgutanan sa katawhan. Adunay higayon nga mangutana usa sila kung asa makapalit og mga hayop ug naminau sa mga estorya sa baryo. Adunay kausa nga gipangutana sa usa ka kauban ang usa ka nanay nga natagbuan niya sa dalan kung unsa kaha ang mahitabo kung makatagbo siya og "NPA?"

"Hala, pasensya na ka, wala gyud ko kabalo ana. Wala paman gyud ko nakaita anang ilang ginatawag og mga NPA kung tawo ba na o hayop o unsa. Basta mag-amping lang mo," tubag sa usa ka nanay.

Wala na gipadugay sa kauban

ug nagpaila siya. "Salamat, Nay. Apan kami na usab ang mangayo og pasensya. Mga NPA mi. Wala man mi ikog ug sungay, ordinaryong tawo lang. Ania mi dinhi aron tibuok-kasingkasing nga mag-alagad sa inyo nga walay ginapangyong bugti kundili ang inyo lang suporta."

"Ay, Ginoo ko! Abi nako og dautang tawo ang mga NPA, gwapo ug gwapa man diay mo!" kurat nga tubag sa nanay. "Sulod usa mo, para matimplahan mo nako og kape," matud niya samtang malipayong gipadayon ang mga Pulang mangugubat sa iyang balay. Sukad niadto, kanunay na niyang ginapangita ang mga mangugubat. Usa sa pinakasa-yo niyang panumduman niini ang paspas nga pag-ani sa iyang palay tungod sa pagtabang sa 10 ka Pulang mangugubat. Ang maong malipayong nanay, nga 54 anyos na, ang usa sa pinakalig-on nga tigsuporta sa hukbong bayan.

Aduna usay kausa nga ginerbyos pag-ayo ang mga kauban tungod kay aduna silay pagaistoryahong nagpu-yo sa usa ka dakung balay. Nahunahanan nila nga kinahanglan nilang mag-adjust sa mga istorya tungod kay basin taas ang hut-ong sa ilang istoryahon. Apan dili man diay balay,

kundili *barangay hall* sa Niyog ang ilang tigumanan. Mga upisyal sa barangay diay ang ilang kaestorya nga gusto usab nga magpamyembro sa organisasyon.

Pinaagi sa padayon nga pakigsandurot ug pagpasabot, nabaliktad sa mga kauban ang dautang imaheng gibulit sa AFP sa Pulang hukbo ug natukod ang panaghiusa tali sa katawhan ug ilang hukbo. Napulihan ang kanhing mga kahadlok ug pagduhaduha og kalipay ug dili makubsang suporta sa pag-asdang sa mga masang pakigbisog.

"Paglipang...", sundi sa panid 12

Sunud-sunod nga BKP, gilunsad sa Bikol

U pat ka bats sa pagtuon sa Batakang Kurso sa Partido (BKP) ug usa ka bats sa pagbansay sa mga instruktur sa BKP ang gilunsad sa usa ka prubinsya sa Bikol. “Mas napalalum sa BKP ang kagustuhan nako nga mosampa. Natun-an ug mas natin-awan ko sa mga ginahimo dinhi sa hukbo,” matud ni Ka Troy, usa sa mga estudyante sa pagtuon.

Gipahigayon ang koordinadong mga pagtuon isip pagkonsolida sa baseng masa ug hukbo. Tubag usab kini sa pasistang “kontra-insurhensiya” sa rehimeng Duterte. Giatol kini sa panahon nga wala nakapokus ang operasyon sa kaaway sa nataran.

Sulod sa lima ka semana, gikan Marso hangtud unang semana sa Abril, 84 ang nakahuman sa BKP mula sa han-ay sa masa ug hukbong bayan.

Bunga sa pagtuon

Myembro si Ka Troy sa samahang masa sa kabatan-onan ug sa wala madugay nahimong yaweng kaabag sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa ilang komunidad. Usa siya sa 70 ka mag-uuma nga nakagradweyt sa BKP. “Mas nasabtan nako ang mga palisiya... didto nako nagustuhan ang pagdumala sa hukbo,” komento niya pagkahuman sa pagtuon.

Sa tabang sa BKP, nagdesisyon si Ka Troy nga mosampa sa BHB. Usa lamang siya sa pipia nga nakahukum nga mag-pultaym sa hukbong bayan human sa pagtuon. Nadugangan og

18 ka bag-ong instruktur sa BKP ang natarang gerilya human sa usa ka bats sa pagbansay alang sa mga instruktur. Gipahigayon kini taliwala sa sunud-sunod nga mga pagtuon sa BKP. Gisulayan gilayon sila sa pagtudlo ug gigrupo aron magtudlo sa nagkadaiya nilang topiko.

“Sa sinugdanan, wala pa gyud kaayo napatin-aw ang topiko... Medyo naulaw pa sa pagtudlo,” pagsaysay ni Ka Nati, usa sa mga bag-ong instruktur. Nakatabang ang gitudlong teknik sa pagtudlo sama sa pagdibuhon, dugang pa niya.

Mahukmanong paglunsad

Niadtong nangaging tuig, wala nahimong mabungahon ang paglunsad og mga Pangpartidong pagtuon sa saklaw nga erya sa nataran tungod ka nagkulang sa pagpaplanong ug pagduso. Karong tuiga, mahukmanong gitutukan sa liderato sa prubinsya ang paglunsad sa pagtuon sa maong nataran.

Simpleng pagplano ug kagustuhang makalampos sa pagtuon, kini ang gisaysay nga yawe sa paglunsad

sa BKP ug ubang edukasyong pangpartido.

Hinanali nga gipatawag sa nataran ang komite sa mga lokal nga sangay sa Partido ug gilista ang pangalan sa mga hatagan og pagtuon. Gikoordina usab kini sa mga myembro sa Partido sa urban aron makapatabong. Gisiguro ang mga benyu nga lunsaran sa pagtuon ug ang katugbang nga pagtubag sa seguridad.

Usa ka pagtuon sa matag linggo ang abereyds sa pagtuon. Koordinado ang nahimong mga pagtuon sa lain-laing barangay. Paspas nga nakatubag ang instruktur sa laing bats sa BKP sa uban pang mga bats nga gilunsad sa ubang erya.

"Paglipang..., " gikan sa panid 11

Napahigayon ang unang pagtuon sa basketbol court sa barangay aron tukuron ang Pambansang Katiipunan ng mga Magbubukid ug gitunan ang Mubong Kurso sa Katilingban ug Rebolusyong Pilipino. Gisalmutan kini sa 40 katawo ug gikan sa ilang han-ay, mibarog si Tatay Abraham isip una nilang pangulo.

Sa misunod nga mga bulan, gilunsad sa hukbo ug organisasyong masa ang mga kampanyang masa alang sa kaayuhan sa komunidad. Wala nagpanuko ang mga residente sa Niyog nga suportahan kini tu-

ngod kay sayod sila nga alang kini sa ilang kaayuhan.

Sa wala madugay, konsolidado na ang kanhing eryang ekspansyon. Mitampo kini sa una nilang Pulang mangugubat ug martir, si Ka Marmar, niadtong 2018. Namatay siya sa usa ka panagsangka karong 2020. Daghang maayong anak sa Niyog ang misampa ug mosampa pa sa hukbong bayan.

Sa panahon nga ginabalikan sa mga kauban ug sa masa sa Niyog ang mga dili-malimtang kasinatian, makatawa na lang sila sa mga nahinumduman nilang eksena. Ingon-

man, sayod sila nga daghan sa mga panghitabo sa maong panahon ang naumol pareho sa mga Pulang mangugubat ug sa masang ilang gialagaran.

Sa kasamtangan, naatubang ang rebolusyong katawhan sa Niyog sa hagit sa pagpalig-on ug labaw pang pagpakusog sa langkob sa ilang organisasyon ug paglihok taliwala sa subsub nga operasyong militar sa Negros. Nagtuo sila nga malabngan nila ang mga pit-os nga sitwasyon, hangtud kaabag nila ang pinakahinigugma nilang hukbong bayan.

AB

200 mitambong sa kasal sa natarang gerilya

Mikabat sa 200 ka residente gikan sa lain-laing barangay ug komunidad ang mitambong sa kasal sa upat ka pares sa manag-uyab nga Pulang manggugubat sa Bukidnon niadtong Hunyo 11. Saksi ang katawhan sa pag-u-sa sa kasingkasing sa mga kauban ilalum sa mga palisiya sa rebolusyonaryong guberno ug Partido Komunista ng Pilipinas.

Sa ingon niining panahon usab gilunsad sa prubinsya ang kumperensya sa rebolusyonaryong organisasyong Kabataang Makabayan (KM). Mokat sa 37 ka estudyante ug kabatan-onan gikan sa lain-laing lungsod, syudad ug komunidad sa prubinsya ang nakigduyog sa aktibidad.

Giatol ang kumperensya sa pag-

hisgot sa mga hisgutatang nasud-non, bisan kadtong mga isyu sa kabatan-onan sa partikular nga mga erya sa KM. Nagresulta ang kumperensya sa pagkatukod sa organisasyong kolektibong motubag sa pandemya ug mosukol sa teroristang atake sa rehimeng US-Duterte.

Gipahigayon ang kasal ug kum-

perensya sa panahong giatake ang Bukidnon sa dili moubos sa upat ka batalyon sa Philippine Army. Nagpabiling luwas ang prubinsya sa Covid-19, ngunit nagpatuman pa gihapon og mga lakang panglawas sa maong mga aktibidad. **AB**

Pagpatay, pagpangaresto ug pagpangatake, kaylap bisan wala pa naaprubahan ang ATB

Duha ka sibilyan ang gipatay ug pito ang iligal nga giaresto sa mga elemento sa estado sa nangaging duha ka semana.

Gipatay sa pagpamusil si Harold Tablazan, kagawad ng Sanggunian Kabataan, sa Sityo Passi, Barangay Mayang, Tubungan, Iloilo niadtong Hunyo 20. Kanhing aktibo sa Federation of Iloilo Farmers Association si Tablazan ug kasamtangan nagatrabaho sa isla. Kaubang napatay si Glenn Bunda, lider sa SK sa ilang barangay.

Sa Negros Occidental, iligal nga giaresto sa mga pulis ug 79th IB niadtong Hunyo 12, ang aktibistang si Gaspar Davao sa usa ka tsekpoynt sa Barangay Caduha-an, Cadiz City. Gipagawas sa pulis nga aduna siyag sakit nga Covid-19. Samtang nakadetine, gitamnan sa mga pulis og granada ang iyang *bag*. Organisador si Davao sa National Federation of Sugar Workers ug dugay na nga giakusahang tigsuporta sa Bagong Hukbong Bayan (BHB). Gipasundayag siya sa AFP sa midya isip lider kuno sa BHB.

Sa Gonzaga, Cagayan, giaresto niadtong Hunyo 10 ang mga mag-uumang silang Rolando Reyes, 40, ug Ranchi Tubban, 19. Giharang sa usa ka tsekpoynt ug giutingkay sa

mga elemento sa Marine Battalion Landing Team 10 ug Cagayan PNP Provincial Mobile Force Company ang ilang sakyanan sa Centro Gonzaga. Gitamnan og granada ang ilang sakyanan. Adunay lamay gihatud nga mga naistranded nga pasahero sa kasunod nga lungsod ang mga biktima.

Niadtong Hunyo 12 sa North Cotabato, gidagit sa PNP, 73rd IB ug 39th IB ang mag-amahang Lumad nga silang Mongkel Tacalan, 66, ug iyang duha ka anak samtang pauli gikan sa Mindanao Interfaith Services Foundation Incorporated Barangay Kisante, Makilala, North Cotabato. Lima ka adlaw sila nga gidetine sa 39th IB ayha gihikyad niadtong Hunyo 17.

Gidagit usab sa unom ka armadong elemento sa estado si Elena Tijamo sa iyang balay sa Barangay Kampinganon, Bantayan, Cebu niadtong Hunyo 13. Koordinytor siya sa Sustainable Agriculture ug radyong pangkomunidad sa Farmers Development Center (Fardec) si Tijamo. Ang Fardec usa ka institu-

syong nagatabang sa mga mag-uuma. Myembro siya sa International Association of Women in Radio and Television Philippines nga nagpadagan sa Radio Sugbuanon. Wala pa gihapon siya gipakita hangtud sa kasamtangan.

Tulo ka mag-uuma usab sa Tayasan, Negros Oriental ang giatake sa mga sundalo niadtong Hunyo 15, alas-5 sa buntag. Giila ang mga biktima nga silang Dodoy Perez, 51, Quiting Amad, ug usa pa ka wala giingnanlan. Residente ang mga biktima sa Barangay Laguit sa maong lungsod. Gikulata sa mga sundalo si Perez ug usa pa ka tagabaryo, samtang si giluba si Amad sa unom ka lalaking naka-bonnet nga kauban sa mga sundalo.

Ang mga residente sa mga barangay sa Tayasan ang hugot nga mi-babag sa planong pagsulod sa magunubong kumpanya sa mina sa ilang lugar. Lakip usab sa pagalangkoban sa mina ang mga lungsod sa Basay, Ayungon, Bindoy, Jimalalud, La Libertad ug Guihulngan. Usa sa mga katuyuan sa pagbalik sa 11th IB sa prubinsya niadtong Hunyo 2019 mao nga aron sumpuon ang pagsukol sa mga residente sa maong proyekto. **AB**

Ika-155 anibersaryo sa pagtapos sa pagpangulipon sa mga Itum

Liboang katawhang Amerikano ang nagmartsa sa kapin 100 syudad sa US niadtong Hunyo 19 aron dumdumon ang Juneteenth, adlaw nga ginailang upisyal nga pagtapos sa pagpangulipon sa mga puti sa katawhang Itum sa nasud niadtong 1865.

Kadaghanan sa maong mga pag-handum gipaagi sa protesta aron padayon nga iduso ang hustisya sa brutalidad sa pulis ug rasistang pagpatay sa mga Itum nga Amerikano. Sa lainlaing bahin sa US, kaylap ug dinagku pa gihapon ang mga protesta batok sa pagpatay sa pulis kang George Floyd. Niadtong Hunyo 12, midugang sa kasuko sa katawhan ang pagpamusil sa pulis sa Atlanta, Georgia, kang Rayshard Brooks samtang midagan kini palayo. Usa ka iniguan sa bala sa likod ang gikamatay ni Brooks, usa ka empleyado sa restawran.

Isip pakighiusa, nagwelga ang liboang mamumuo gikan sa International Longshore and Warehouse Union sa Oakland, California niadtong Hunyo 19. Walo ka oras nga nahunong ang operasyon sa mokabat sa 29 ka pantalan sa West Coast.

Gatasan ka matatudlo ug ilang mga pamilya ang nagmartsa usab aron ipanawagan ang dugang pondo alang sa mga estudyanteng Itum ug pag-usab sa kurikulum aron maglakip og mas dakung bahin sa kasaysayan sa mga Itum. Daghan nang simbolo sa pagpangdaugdaug sa mga puti sa mga Itum ang gisalikway sa katawhan. Lakip dinhi ang pagguba sa mga istatwa sa kanhing mga nanag-iyas sa ulipong Itum, pagtangtang sa mga bandila sa dagkung agalong yutaan nga mibalibad nga buhian ang ilang mga ulipon ug nagkadaiyang imahe ug simbolo sa diskriminasyon.

Kuhaan og pondo ang pulis

Gikan sa panawagang Black Lives Matter, giduso sa daghang grupo ang reporma sa institusyon sa pulis—gikan sa pagtangtang sa taas nga upisyal,

pagmugna og balaod aron makasuhan sila, pagtangtang sa mayorya sa ilang mga pribilehiyo, pagkuha sa pondo, hangtud sa pagbungkag sa tibuk institusyon. Mitubag ang dili moubos sa siyam ka estado sa maong mga panawagan. Lakip dinhi ang Minneapolis, kung asa gipatay si George Floyd, nga milihok aron tangtangan og pondo ug bungkagon ang pulis sa estado. Gibawal na usab ang paggamit sa pulis og kabangis batok sa suspek sama sa pagpanuuk ug pag-sulod sa mga balay sa ginaakusahan nga dili manuktok. Sa Washington D.C., aduna nay resolusyon nga nagabawal sa paggamit sa pulis og *tear gas*, *pepper spray*, mga gomang punglo ug *stun grenade* sa pagbungkag sa mga protesta.

Panawagan sa kilusang Black Lives Matter ang trabaho, dugang suhulan, pabalay ug pagrespeto sa katungod. Matud nila, daghang krimen sa ilang mga komunidad ang naukaugat sa kalisud, pagpasagad sa estado ug diskriminasyon. **AB**

Protesta sa Chile, Lebanon ug Hong Kong

LIBOAN KA TAGA-CHILE ang mihandos sa kapitolyong lunsod sa Santiago niadtong Mayo 18 aron ipaabot ang ilang kasuko sa nasinati nilang kagutom ug kalisud nga dala sa lockdown ug krisis nga bunga sa Covid-19. Gikundena nila ang pagsaka sa presyo sa pagkaon ug ilimnon sa nasud tungod sa arbitraryong *lockdown* nga gipahamtang sa estado.

Pipila ka libo usab ang nagprotesta sa Beirut, sentro sa Lebanon sukad niadtong Hunyo 11. Gikundena nila ang pagkahagba sa ekonomiya sa nasud ug ang kapin 70% pag-ubos sa kantidad sa ilang kwarta. Kapi 1/3 sa mga taga-Lebanon ang walay trabaho karon, ug gipagrabe pa sa pandemya ang ilang kahimtang.

Mihandos usab sa kadalanan ang liboang residente sa Hong Kong niadtong Mayo 24 ug 27 aron babagan ang resolusyon sa National People's Congress sa China mahitungod sa mga mekanismong ipahamtang aron "ipabilin" ang nasunong seguridad sa Hong Kong. Gisugat og *tear gas* ug mga gomang bala ang mga nagprotesta. Gipagawas sa China nga pagasumpuon sa maong resolusyon ang mga hulga sama sa separatismo, subersyon, pag-organisa ug pagpahigayon sa mga teroristang aktibidad ug "interbensyon" sa langyaw ug pwersang panggawas sa mga hisgutanan sa Hong Kong. Ang tinuod, ang lehitimong pagsukol sa mga residente alang sa kaugalingong panggamhanan ang pagasumpuon niini.

Kalisud ug pag-antus, kabilin ni Danding

MIPANAW NIADTONG HUNYO 16 ang agalong yutaan ug kumprador nga si Eduardo "Danding" Cojuangco, Jr. Naila siya isip pinakasuod nga kroni sa kanhing diktador nga si Ferdinand Marcos, ug sa pagkawaw sa pondong *coco levy* ug pagpangawaw og yuta. Kawadon sa ug pagpangdaugdaug ang kabilin niya sa kabus nga mag-uuma ug mamumuong panguma.

Sa Negros Occidental, gimonopolyo niya ang 11 ka asyenda nga milangkob sa 4,461-hektaryang nga iyang giilog gikan sa mga mag-uuma. Notoryus siya sa pagdapig sa kinsamang anaa sa poder aron malig-onon ang iyang kontrol sa mga asyenda. Siya usab ang utok sa pagpalayas ug pagpasaka og ginama-gamang mga kaso batok sa mga mag-uuma sa maong mga asyenda nga nagduso sa ilang katungod sa yuta.

Notoryus siya sa pagkawat sa pondong *coco levy* gikan sa mga mag-uuma sa kalubian nga gigamit niya sa pagpalit sa San Miguel Corporation. Wala pa gihapon nabalik sa mga mag-uuma sa kalubian ang P105-bilyong pondo nga iyang gikawat. Malukpanon niyang gipalungtad ang kontraktwalisasyon ug uban pang porma sa pleksibleng pamao sa iyang mga kumpanya.